

težnjo, da bi ponudila izviren koncept njene razvrstitve in zapolnila vrzel v sistemu literarnovednih spoznanj. Tipologije zato ni mogoče razumeti – in temu pritrjuje tudi Blanka Bošnjak – kot nekaj končnega, temveč prej kot poskus sistematične in znanstveno utemeljene razvrstitve in ovrednotenja lastnih raziskovalnih rezultatov. Ponujena razvrstitev odpira enega možnih pogledov in interpretacij obravnavane produkcije, s čimer polni slepe pege na literarnovednem polju, hkrati pa pušča prostor pluralizmu aspektov in pristopov, ki bi na eni strani prispevali k bolj celostnemu dojemanju že povedanega,

na drugi pa opozorili na spregledane, nove, tudi diametralno nasprotno vidike. Dovolj zgovoren je avtoričin poudarek, da raziskava slovenske kratke proze zamejene dobe »ni dokončna, saj predstavlja samo enega izmed možnih vidikov preučevanja njenih problemskih vozlišč« (208), s katerim odločno spodbuja k novim študijam.

Urška Perenič
Ljubljana
urska.perenic@gmail.com

Katja Sturm Schnabl (ur.): *Berta Bojetu Boeta: prvi mednarodni simpozij. Zbornik predavanj*. Celovec: Mohorjeva družba, 2005. 174 str.

Konec maja 2002 je v srednjeveški sinagogi v Mariboru na pobudo Katje Sturm Schnabl, profesorice slovenske literarne in kulturne zgodovine na Inštitutu za slavistiko dunajske univerze, potekal prvi mednarodni simpozij, posvečen edinstveni, s svojimi judovskimi koreninami zaznamovani pesnici, pisateljici in igralki Berti Bojetu Boeta (1946–1997). Simpozija so se udeležili številni poznavalci – znanstveniki in prijatelji – Berte Bojetu Boeta iz Slovenije in Avstrije. Sodelovala sta tudi njena otroka – hči Apolonija Bojetu in sin Klemen Jelinčič Boeta. Udeleženci so vsak na svoj bodisi osebni bodisi znanstven način predstavili avtorico, njeno življenje in delo. Cilj simpozija je bil obuditi spomine na avtorico, povezati mnenja in občutja ljudi, katerim je bila blizu, ter tako počastiti njeno umetniško delo.

Katja Sturm Schnabl je k sodelovanju na simpoziju povabila najrazličnejše ljudi, ki so bili z avtorico tako ali drugače osebno povezani. Zanimivo pa je, še posebej glede na to, da je simpozij potekal v Mariboru, da k sodelovanju ni bil povabljen nihče od profesorjev slovenistike z mariborske univerze. Na simpoziju so s svojimi

prispevki sodelovali: Klemen Jelinčič Boeta, Apolonija Bojetu, Irena Kodrič, Barbara Cuzuioc Weiss, Boris A. Novak, Francka Premk, Andrej Leben, Vida Obid, Alenka Puhar, Katja Sturm Schnabl, Marjan Toš in Matija Ravitz.

Zbornik, ki ga je Katja Sturm Schnabl uredila po simpoziju, vsebuje trinajst prispevkov, ki so bili predstavljeni na simpoziju in tudi nekaj še neobjavljenih pesmi Berte Bojetu Boeta, ki sta jih za predstavitev na simpoziju izbrala njen sin Klemen Jelinčič Boeta in Boris A. Novak. Prav te pesmi pa so tiste, ki dajejo zborniku posebno vrednost, za kar gre vsa zahvala avtoričinemu sinu, ki je materino zapuščino zaupal javnosti.

Kratkemu uvodu urednice in transkripciji njenega uvodnega nagovora s simpozija, kjer je predstavila celoten kontekst in zamisel letga, sledi trinajst prispevkov, opremljenih s povzetki v angleščini. Prvi prispevek je zelo čustveno nabito in literarno dovršeno *Pismo mami* Apolonije Bojetu, v katerem hči izraža svojo ljubezen in hvaležnost materi za vse, kar sta skupaj doživeli, in za vse, česar se je od nje naučila. Opisuje tudi svoje otroštvo

in življenje ob materi – samosvoji pesnici in pisateljici. Temu sledi religiozno filozofski spis **Klemena Jelinčiča Boeta** *Mama, kri in duh*, v katerem avtor opisuje duhovni svet svoje matere, ki ga je kasneje tudi sam sprejel za svojega. Sledijo *Pesmi iz zapuščine* Berte Bojetu Boeta, ki jih je izbral za predstavitev na simpoziju. Gre za tri krajše pesmi in cikel treh pesmi. Naslednji je prispevek istega avtorja z naslovom *Ptičja hiša*, v katerem avtor zelo subjektivno opisuje okoliščine, ki so spremljale nastanek drugega romana njegove matere – *Ptičja hiša*. Skozi ta prispevek lahko za trenutek začutimo utrip vsakdanjika med njunim bivanjem v Jeruzalemu, kjer je delo, spodbujeno z novicami o vojni v bivši domovini, tudi nastajalo.

Prvim, izrazito subjektivnim in emocionalno obarvanim spisom, sledi nekoliko bolj strokoven prispevek **Irene Kodrič** z naslovom *Odsev avtobiografičnosti v literaturi Berte Bojetu Boeta*. V prvem delu prispevka sta precej natančno predstavljena biografija in bibliografija obravnavane avtorice, drugi del pa osvetljuje posamezne avtobiografske elemente, ki jih je moč najti v njenih romanih, kot tudi posamezne biblične motive in motive iz judovske tradicije, ki se pojavljajo v njih. Irena Kodrič na tem mestu ugotavlja, da se v marsikaterem liku skriva odsev avtorice same, kar je opazno že na ravni imen. Avtoričino polno ime je namreč Jozefina Berta Ana Dada Bojetu Boeta – ta imena pa je moč zaslediti tudi v njenih delih (Jozefina, donna Ana).

Prispevek **Barbare Cuzuioc Weiss** *Vsebinske in zgradbene paralele med romanoma Filio ni doma in Ptičja hiša pisateljice Berte Bojetu* podaja kratko fabulo obeh romanov, nato pa opozori na dejstvo, da romana lahko stojita in delujeta vsak zase, lahko pa *Ptičjo hišo* beremo tudi kot nadaljevanje *Filio ni doma*. Tu Cuzuioc Weissova opozarja na posamezne like in motive ter tridelno zgradbo z različnimi zornimi koti pripovedovalca, ki so prisotni v obeh romanih. Opozarja tudi na posamezne teme, ki jih Berta Bojetu Boeta v svojih delih obravnava (odnos med materjo in hčerjo, beg v svobodo ...).

V naslednjem prispevku z naslovom *Pesniška in človeška pot Berte Bojetu* **Boris A. Novak** avtorico obravnava, kot sam pravi, na dva načina – strokovno in človeško. Najprej na ravni literarne vede analizira predvsem njeno poezijo, ki je izšla v dveh zbirkah – *Žabon* (1979) in *Besede iz hiše Karlstein* (1988). Opozori tudi na liričnost in pesniško plat jezika obeh romanov. Svoje analize podkrepi tudi s konkretnimi primeri pesmi. Novak svoj prispevek zaključí na zelo osebni način, z nekrologom, ki ga je prebral na avtoričinem pogrebu leta 1997 in ga je naslovil *Berta Bojetu Boeta, pisateljica žarečih oči in besed*. Prispevku sledi tudi njegov izbor avtoričinih neobjavljenih pesmi, razvrščenih po kronološkem zaporedju. Večina teh pesmi je nastala v času nastajanja obeh pesniških zbirk, vendar jih avtorica, najbrž zaradi stroge avtocenzure, ni uvrstila v zbirki.

Francka Premk je svoj prispevek naslovlila *Na poti in objubljeno deželo – Živi in pusti živeti*. Kot pojasnjuje v podnaslovu, se je v svojem prispevku posvetila predvsem zadnji fazi življenja in ustvarjanja obravnavane umetnice. Prispevek, ki je razdeljen na tri dele, je v celoti prepreden s citati. Gre za citate Berte Bojetu Boeta, *Biblije* in drugih avtorjev. Zanimivi so predvsem citati iz *Biblije*, saj so vselej podani v slovenščini, latinščini in hebrejščini. V prvem delu prispevka Premkova na zelo osebni in čustveni način opisuje svoja srečanja z obravnavano umetnico in svoja občutja ob tem. V naslednjih dveh delih pa obravnava teme, ki sicer niso neposredno povezane z Berto Bojetu Boeta, vendar nudijo podlago za razumevanje njenega mišljenja in občutij v zadnjih letih življenja (v Jeruzalemu). Tako v drugem delu opisuje zgodnji antisemitizem v Dubrovniku, za kar je podatke zbiral iz zgodovinskih virov. Podobno je v tretjem delu opisala romanje iz Dubrovnika v Jeruzalem v 16. stoletju, za kar je podatke zbrala iz zapisov hrvaškega frančiškana in jezikoslovca Drakulića iz 16. stoletja. Zadnja dela torej pričata o tem, da je romanje v Jeruzalem tudi romanje v svojo lastno dušo, ki pa uspe le tistim, ki imajo čisto dušo. In uspelo je Berti Bojetu Boeta.

Sledi prispevek **Andreja Lebna** *Kolektiv, posameznik, spol. Nekaj misli k prozi Berte Bojetu in Florjana Lipuša*. Gre za primerjavo omenjenih avtorjev predvsem na ravni likov, motivov in socialnega okolja, v katerega postavljata dogajanje v svojih delih. Leben je med njima našel številne podobnosti. Med drugim ugotavlja, da je nasilje in človekov odziv nanj ena osrednjih tem obeh avtorjev. Oba opisujeta, vsak na svoj način, totalitarne patriarhalne sisteme, ki zatirajo posameznika in ga ukalupljajo.

Prispevek **Alenke Puhar** *Ženske v času socialistične enakopravnosti* osvetljuje razne momente navidezne enakopravnosti žensk, ki jo je prinesel socializem. Opozarja tudi na vloge in naloge, ki jih je ta ženskam nalagal, in na ženske like, ki so v tistem času prevladovali v literaturi (požrtvovalne, delavne in trpeče matere, brez lastnih ambicij in kančka seksualnosti). S prispevkom je Alenka Puhar, sicer vrstnica Berte Bojetu Boeta, želela osvetliti okoliščine, iz katerih je vendarle izšla in se razvila drzna in samosvoja ženska – Berta Bojetu Boeta.

Vida Obid je v svojem kratkem prispevku *Pomen obrobja za središče in obratno* spregovorila o svojem spoznavanju Berte Bojetu Boeta, osebe in pisateljice. Kot koroška Slovenka jo je spoznala relativno pozno, vendar je bila takoj očarana nad njeno odprtostjo in razumevanjem problematike zamejstva, kasneje pa jo je prevzela tudi njena literatura. Obidova opozori tudi na problem maloštevilnosti žensk v slovenskem kulturnem in političnem življenju ter na manjvrednostni odnos javnosti do ženske literature.

Pobudnica simpozija in urednica zbornika, **Katja Sturm Schnabl**, se je predstavila s prispevkom *Transpozicija doživetja v literarno sliko*, kjer romana Berte Bojetu

Boeta (1946–1996) *Filio ni doma* in *Ptičja hiša* primerja z romanom japonske avtorice Murasaki Shikibu (978–1016) *Gendži Monogatari* (*Zgodba princa Gendžija*). Kot je ugotovila avtorica prispevka, obe v svojih romanih obravnavata nasilje nad žensko, vsaka v svojem okolju in svojem času. Čeprav ju loči skoraj tisoč let, ju združuje ista umetniška zavest, umetniška kreativna sposobnost in umetniška volja.

Na koncu sledita še dva prispevka, ki se obravnavane umetnice ne tičeta neposredno in sta bolj tehnične narave. To sta prispevek **Matije Ravitza** *Iz zgodovine judovske skupnosti na Slovenskem*, kjer je na kratko prikazano priseljevanje Judov na slovensko ozemlje in njihovo življenje na njem, ter prispevek **Marjana Toša** *Sinagoga Maribor*, ki opisuje nastanek sinagoge in njeno funkcijo danes ter življenje mariborskih Judov v preteklosti in njihov doprinos k razvoju mesta.

Celoten zbornik torej ponuja najrazličnejše prispevke, ki so bolj ali manj povezani z življenjem in delom obravnavane osebe. Vsekakor gre za zanimivo branje za vsakogar, ki se želi z obravnavano avtorico bolje seznaniti in spoznati vsaj del okoliščin, ki so vplivale nanjo in na njeno ustvarjanje. Dejstvo pa je, da zelo radoveden bralec gotovo ne bo izvedel vsega, kar bi ga utegnilo v zvezi z Berto Bojetu Boeta zanimati. Še veliko bi lahko bilo povedanega tako o življenju kot tudi o delu avtorice, vendar to utegne biti tema »drugega mednarodnega simpozija«.

Nika Vizjak
Maribor
nikavizjak@yahoo.com